

KVARTALNI MONITOR BR. 55

Saopštenje za medije

BEOGRAD, 22. Mart 2019 – Autori najnovijeg, 55. broja Kvartalnog monitora, u izdanju Ekonomskog fakulteta u Beogradu i FREN-a, istakli su sledeće:

Prethodnu, 2018. godinu, obeležili su umereno povoljni ekonomski trendovi. S jedne strane, očuvana je makroekonomska stabilnost (približno izbalansiran budžet uz smanjenje javnog duga, niska i stabilna inflacija od 2%, niske kamatne stope), a s druge strane ostvaren je solidan privredni rast od 4,3%, rast formalne i registrovane zaposlenosti od oko 3%, uz oživljavanje kreditne aktivnosti privrede. Međutim, iza ovih solidnih trendova kriju se brojni strukturni problemi domaće privrede i slabe institucije. Strukturne i institucionalne slabosti najbolje se ogledaju u podatku da Srbija još od završetka prvog talasa svetske ekonomske krize, tj. od 2010. zaostaje u privrednom rastu u odnosu na zemlje Centralne i Istočne Evrope (CIE). Ovaj dugoročni nepovoljan trend je nastavljen i u 2018. iako je ostvarena stopa rasta BDP-a Srbije od 4,3% bila na nivou prosečnog privrednog rasta zemalja CIE. Naime, oko 1 p.p. ostvarenog rasta BDP-a u Srbiji duguje se oporavku poljoprivrede od suše iz 2017, pa bi bez tog jednokratnog doprinosa poljoprivrede, privredni rast Srbije u 2018. bio 3,3%, pa bi bio među najnižim u CIE. Drugi nepovoljan srednjoročni trend je smanjivanje cenovne konkurentnosti domaće privrede, usled ekonomski neutemeljenog jačanja dinara i bržeg rasta zarada od produktivnosti, koje je doprinelo relativno snažnom pogoršanju trgovinskog bilansa u 2017. i 2018. godini. Ovi strukturni problemi u drugoj polovini 2018. su pojačani cikličnim usporavanjem rasta evropskih privreda, padom proizvodnje uglja i struje, smanjenjem proizvodnje u automobilskoj industriji, uvođenjem prohibitivnih carina na izvoz proizvoda na KiM. Zbog toga je došlo do smanjenja stope rasta BDP-a u četvrtom kvartalu na 3,4% nakon rasta od 4,9% iz prve polovine godine (bez poljoprivrede rast BDP-a u četvrtom kvartalu bio bi tek oko 2,5%).

Za sada ocenjujemo da Evropi i Srbiji ne preči izbijanje nove krize – već usporavanje privrednog rasta uz dalje pogoršanje nekih makro indikatora (poput trgovinskog deficita). Možda još više od uočenih nepovoljnih dugoročnih i kratkoročnih privrednih trendova zabrinjava to što Vlada na njih nema odgovarajuće odgovore – niti se u dovoljnoj meri sprovode strukturne reforme potrebne za dugoročno održivo ubrzanje privrednog rasta, niti se merama ekonomske politike odgovara na ciklično usporavanje privrede i pojedinačne probleme (EPS). Iako je već u drugoj polovini 2018. bilo evidentno usporavanje privrednog rasta, Vlada nije iskoristila priliku da budžetom za 2019. to usporavanje kompenzuje povećanjem ulaganja u infrastrukturu, odustajanjem od uzimanja dividendi javnih preduzeća, većim smanjenjem poreskog opterećenja zarada. Umesto toga prioritet je bilo prekomerno povećanje zarada u opštoj državi i nabavka opreme za vojsku i policiju. Slično tome, Vlada još uvek nije reagovala na snažan pad proizvodnje u EPS-u koji traje još od avgusta 2018, a umesto toga problemi se prikivaju i negiraju.

Osnovni problem privrede Srbije je spor trend rasta njenje privrede, a ne ciklične fluktuacije, pa stoga najveći potencijal za ubrzanje rasta imaju strukturne i institucionalne reforme. U slučaju Srbije, ove reforme su ključne jer je trend rasta privrede i pre sredine 2018. godine bio sporiji od proseka zemalja CIE. Neki kratkoročni problemi u privredi, poput pada proizvodnje u EPS-u, predstavljaju manifestaciju strukturnih i institucionalnih slabosti. Ključne strukturne reforme obuhvataju: restrukturiranje republičkih i lokalnih javnih preduzeća, reformu državne uprave (administracije, poreske i carinske uprave i dr.), obrazovanja, penzijskog sistema, sistema zdravstvene zaštite i dr. Realizacija reformi zahteva da se u svakoj od navedenih delatnosti savladaju interesne grupa, kojima postojeće stanje omogućava prisvajanje raznih renti. Institucionalne reforme u najširem smislu podrazumevaju donošenje zakona u skladu sa najboljom svetskom praksom i njihovu striktnu primenu, suzbijanje korupcije i sive ekonomije, ravnopravnost učesnika na tržištu, izbeganje čestih i nepredvidivih promena propisa koji kreiraju nesigurnost i dr. Realizacija ovih reformi omogućila bi da Srbija kao jedna od najmanje razvijenih zemalja Evrope ostvaruje visoke stope rasta i da na taj način postepeno sustiže zemlje centralne i zapadne Evrope.

„Kvartalni monitor“ je publikacija u izdanju Ekonomskog fakulteta u Beogradu i FREN-a.